

6. GAIA: “Loturen batasuna eta aniztasuna”

LABURPENA: I. Sarrera. II. Obligazio elkarkariak edo sinalagmatikoak. -1. Gogapen orokorrak. -2. Bete gabeko kontratuaren salbuespena. -3. *Mora solvendi* delakoaren erregimen berezia. -4. Arriskuak esleitzea. -III. Ez betetzeagatik suntsiaraztea. Kode zibileko 1.124. artikulua. -1. Aurrekariak, izaera eta funtsa. -2. Eremua eta betekizunak. -2.1 KZeko 1.124. artikulua aplikazio-eremua. -2.1.1. 1.124. artikuluko ahalmen suntsiarazlea eta antzeko beste figurak. -2.1.2. Ahalmen suntsiarazlearen ezaugarriak. -2.1.3. Beste erregimen bereziekin bat etortzea. -2.1.4. Itun komisorioaren aukera eta irismena. -2.2 Ahalmen suntsiarazlearen betekizunak. -2.2.1. Ez betetzea obligazio elkarrekiko eta nagusi bati buruzkoa izatea. -2.2.2. Suntsiarazi nahi duen hartzekodunaren aldetik (egotzigarri zaion) ez betetzerik ez egotea. -2.2.3. Suntsiaraztea bideratzen duen ez betetzeak behar adinako indarra izan behar du. -3. Hautatzeko aukera betetzearen eta suntsiaraztearen artean. -3.1. Egikaritzea judiziala edo judizioz kanpokoa. -3.2. Kaltetuaren *ius variandi* delakoaren irismena. -3.3. Kalte-galeren ordaina. -4. Suntsiarazte-unea eta haren efektuak. -4.1. Suntsiaraztea gertatutzat jotzen den unea. -4.2. Suntsiarazteak atzera eragiteko duen joera.

ARAUDIA: KZeko 453., 502., 522., 1.100., 1.101., 1.120., 1.123., 1.124., 1.152.-1.155., 1.274., 1.295., 1.298., 1.460., 1.466., 1.469.-1.472., 1.484.-1.492., 1.503.-1.505., 1.556., 1.569., 1.594., 1.600., 1.700., 1.705., 1.707., 1.730., 1.780., 1.805., 1.822., 1.826., 1.847., 1.870., 1.887., 1.964. eta 1.966. art.; HLko 11. eta 37. art.; salgaiak nazioartean salerosteko kontratuei buruzko Nazio Batuen Hitzarmeneko 49. eta 64. art. (Vianan 1980eko apirilaren 11ean egina eta Espainiak 1990eko uztailaren 17ko Tresnaren bidez onartua: 1991-I-30eko EBO; errakuntzen zuzenketa: 1996-XI-26ko EBO); Ondasun Higiezinak Epeka Saltzeari (OHES) buruzko uztailaren 13ko 28/1998 Legearen 9. eta 10. art.; Aseguru-Kontratuari (AKL) buruzko urriaren 8ko 50/1980 Legearen 15. art.; Landa Errentamenduei (LEL) buruzko abenduaren 31ko 83/1980 Legearen 75.-78., 82. eta 83. art.; Hiri Errentamenduei (HEL) buruzko azaroaren 24ko 29/1994 Legearen, 27., 28. eta 35. art.

I. SARRERA

Orain arte obligazioa aztertzerakoan, beraren elementuak eta ezaugarriak adieraztean, zordunaren eta hartzekodunaren posizioaz aritu gara: zorra eta kreditua, egoera juridiko bipolar baten barruan. Hartzekodunak zordunaren portaera edo jarrera bat galdatzeko kreditu-eskubidea du eta zordunak bere gain hartutako betebeharra gauzatzeko obligazioa. Hala ere, obligazioaren dinamikan murgilduta, gerta daiteke obligaziozko erlazio bat baino gehiago elkarri lotuta agertzea, eta lotura-aniztasuna agertu. Lotura hori badago, elkarri lotuta agertzen diren obligaziozko erlazioek hartzekodunaren eta zordunaren posizioak izango dituzte barruan, bakoitza bere kabuz obligaziozko erlazio osoa baita.

Obligaziozko erlazio-aniztasuna mailakatu daiteke, hainbat kategoria erabiliz:

- 1) **Elkarrekikotasuna:** Bi obligaziozko erlazio elkarri lotuta agertzen dira, baten hartzekoduna bestearen zorduna den heinean. Bi obligaziozko erlazioek jatorri bera dute, eta bata bestea du oinarri (adb: eroslearen eta saltzailearen artean salerosketa-kontratutik sortzen diren obligaziozko erlazioak). Titularrak berak bi obligazioetan, eta biak dira obligazio nagusiak. Elkarrekiko obligazioak kostubidezkoak dira, bi alderdiek jasaten baitute ondarezko sakrifizioa. Baina kostubidezko negozio juridiko guztiak ez dira, halaberharrez, elkarrekikoak. Badaude aldebakarreko obligazioak sorrarazten dituzten kostubidezko negozioak ere (gordailua, mandatua, komodatua eta bahia). Horietan, printzipioz, gauza ematen denetik, zordunak bakarrik du obligazioa, baina, batzuetan, kalteak eragiten bazaizkio zordunari, hori beraren hartzekodunaren hartzekodun bilakatzen da kalte-ordaina kobratzeko. Hala ere, ez dira elkarrekiko obligaziotzat joko, obligazioak ez baitira aldi beran eta bata bestearengatik sortu.
- 2) **Osagarritasuna:** Obligazio nagusiarekin batera edo geroago jaiotzen direnak dira obligazio osagarriak, baina sortu eta gero harengandik independente direnak (zigor-klausula eta interesak, adibidez). Zordunaren esku ere geratzen dira, obligazio nagusiarekin batera. Ez daude, hala ere, horren barruan bilduta eta haietan izango diren aldaketek ez dute hura kutsatuko (KZeko 1.155. art). Baina obligazio nagusian gerta daitezkeen aldaketa batzuek eragina izango dute obligazio osagarrian (KZeko 1.154. art), hura baita hori jaiotzeko nahitaezko betekizuna edo presupostua.
- 3) **Subsidiaritasuna:** Obligazio nagusiarekin batera edo geroago jaiotzen dira obligazio subsidiarioak eta hark duen helburu bera dute. Hala ere, ez dira zordunaren gainean nahitaez ezarriko, osagarriekin gertatzen den bezala. Adibide bikaina da FIDANTZA. Hirugarren bat obligatu egiten da zordunak bete behar duena betetzera horrek bere kabuz egiten ez badu. Prestazioa bera da: zordunak ordaindu behar duena ordainduko du, gehienez, fidatzaileak. Obligazio nagusiarekin bat datoz subsidiarioak, eta, hura iraungi egiten bada, horiek ez dute berezko bizirik izango. Obligazio nagusiaren mendekotasuna argi adierazten dute, harekin komunikatuta jaio eta bizi baitira.

Obligazio- edo lotura-aniztasuna biltzen duten hiru oinarritzko moldeak deskribatuta, elkarrekiko obligazioak aztertzeari ekingo diogu hurrengo atalean, eta besteak aurrerago jorratuko ditugu.

II. OBLIGAZIO ELKARKARIAK EDO SINALAGMATIKOAK

1. Gogapen orokorrak

Elkarrekiko obligazioak bereizteko ezaugarriak biltzen dituen definizioa hau da: *obligazio tipikoak eta nagusiak dira, negozio juridiko beretik sortzen direnak eta alderdi berak biltzen dituztenak, nahiz eta alderdi bakoitzak horietako obligazio batean hartzekodunaren posizioa bete eta bestean, zordunarena. Elkarren artean gurutzatutako bi obligazio izanik, ez da zaila ondorioztatzea zordun bakoitzak bere gain obligazioa hartzeko arrazoia beste alderdiak eskaintzen dion prestazioa dela. Objektiboki, elkarrekiko obligazio bakoitzak zentzua du bestea existitzen delako. Elkarren artean menpekoak izateari, bata besteagatik egoteari, deritzo sinalagma.*

Adibide gisa jar dezagun salerosketa-kontratua. Kontratu horren barruan, bi obligazio daude, eta elkarrekikoak dira: saltzaileak gauza entregatu behar dio erosleari eta horrek hari gauzaren balioa ordaindu. Saltzailea, prezioa jasotzeko obligazioan, hartzekoduna da; eroslea, berriz, zorduna; eta gauza entregatzeko obligazioan, saltzailea da zorduna, eta eroslea, hartzekoduna. Biak dira obligazio batean hartzekodun eta bestean zordun. Bi obligazioak elkarren mendekoak dira; gauza entregatuko du saltzaileak, erosleak prezioa ordainduko duelako, eta alderantziz. Horri deritzo sinalagma: bi obligazioek elkarrenganako duten loturari, mendetasunari. Bata ez litzateke egongo bestea egon gabe. Batak besteari ematen dio existitzeko arrazoia edo kausa.

Elkarrekiko obligazioak elkarren artean mendekoak dira obligazioak sortzeko unean eta ondorengo gorabeheretan; horregatik, bereizten dira sinalagma *genetikoa* eta sinalagma *funtzionala*. Sinalagma *genetikoak* aditzera ematen du, beraz, elkarrekiko obligazioek, bata *bestearekin* eta bata *besteagatik* sortu behar dutela. Obligazioetako bat objekturik gabe geratu delako hasierako harmonia hori falta bada, eta alderdiek ez badakite ere, kontra-obligazioa ez da sortuko (*vid.* 1.460.I. art.). Elkarrekikotasunak ez du eskatzen, ordea, tartean dauden obligazioek edo, nahiago bada, bakoitzaren prestazioak balio objektibo bera izatea. Obligazioak elkarrekikoak izango dira *neurritz benetan desberdinak* badira ere; axola duen gauza bakarra *bata besteagatik nahi izatea* da (gauza prezioagatik, prezioa izaeraz sinbolikoa ez bada behintzat, kasu horretan zantuz itxurazko salerosketa bailitzateke).

Sortu ondoren ere, obligazioak elkarren artean mendekoak izatea, oro har, sinalagma *funtzionala* terminoarekin adierazten den ideia da. Horrekin, zera esan nahi da: elkarrekikotasuna obligazioen dinamikan ere agertzen dela eta eragina ere baduela, bereziki obligazioa *galdatzeko*, *berandutzea eratzeko*, *arriskuak leporatzeko* eta, batik bat, kontra-obligazioa betetzen ez denean, *lotura suntsiaraziz obligaziotik askatzeko*. Gai horiek guztiak, hurrenez hurren, ondoren azalduko dira.

2. Bete gabeko kontratuaren salbuespena

Statim debetur delako printzipioaren arabera, edozein obligazio berehala galda daiteke, baldin eta obligazioa sortzea ez badago etete-baldintzapean edo obligazioa betetzeko garaia geroratu ez bada (*vid. VII. kapituluak*). Salbuespen bi horiek kontuan hartuta, bi obligazio izaeraz elkarrekikoak badira, biak *aldi berean dira galdagarriak* eta *batera bete behar dira* (*sinalagma funtzionala*). Elkarrekiko obligazioak aldi berean bete behar direla agintzen duen erregelarik ez da, oro har, Kodean formulatu (erregela hori eratortzeko araurik badago ere: *vid. 1.466. eta 1.500. art.*), baina elkarrekiko obligazioen erregimenean funtsezkoak diren bi arauk hastapentzat hartzen duten erregela da: *a)* KZeko 1.100.III. artikulua arabera, obligatuetak inor ez da berandutzean erortzen, besteak berari dagokiona aldi berean betetzeko prestasunik agertzen ez badu; *b)* inork ezin du ondoriorik atera bere zordunak obligazioa ez betetzetik, aldi berean zor duena betetzen edo eskaintzen ez badu (1.124. art.).

Zalantzarik ez dago, aldi berean bete beharra, izaeraz, xedapenezko erregela dela eta, beraz, alderdietako batek, bere obligazioa aurretik betetzeko konpromisoa har dezakeela (AGE 1998-II-17koa). Kasu horretan, geroago bete behar den obligazioaren zordunak, beste kontratugileari berea betetzea eskatzeko ahalmena du, hark epearen onura galdu duela ulertzeko arrazoirik ez badago behintzat (*vid. 1.467. art.*); baina, salbuespen hori kenduta, eperik gabeko obligazioa hartu duena, beste alderdiak oraindik berea ez bete izateaz ezin da baliatu, horren obligazioa oraindik galdaezina baita.

Hala ere, ohikoena da bi obligazioak soilak edo garbiak izatea (epemugarik edo baldintzarik ez dutenak); orduan, *kontratugileetako inork ez du besteak bere prestazioa aurreratzea galdatzeko eskubiderik*. Ondorioz, babes-taktika gisa norbaiti elkarrekiko obligazioa betetzea eskatzen bazaio, betebeharrak horrek *baldintzatu eta erreklamazioa neutraliza* dezake, betetzea eskatzen duenak bere obligazioa ez duela bete alegatuz (*exceptio non adimpleti contractus*). Aurrez egin den erreklamazioa judizioz kanpo edo demanda bidez egitea berdina da; bai modu batera egin, bai bestera egin, obligazioa betetzeko eskaera jaso duenak ezezkoa eman dezake erreklamatzailerak berea betetzen ez duen bitartean. Baina kontra-obligazioa bete gabe egoteak ez du legitimaziorik ematen norberak bete behar duen obligaziotik *behin betiko aske geratzeko*. Bete gabeko kontratuaren salbuespena alegatzea da, beraz, *erreklamatzailerak berari dagokiona bete arte* edo betetzeko prest agertu arte norberari dagokion obligazioa betetzeko unea *atzeratzea*. Bere obligazioa bete ez duenaren erreklamazioa, izaeraz, judizioz kanpokoa bada, ez du balioko eskaera jaso duena berandutzean erorarazteko (*vid. 1.100.I eta III. art.*), eta horren erantzuna *betetzeari oraindik ezezkoa ematea* izango da, salbuespena erabiltzea erabakitzen badu.

Bete gabeko kontratuaren salbuespena bi motatakoa izan daiteke, batetik, demandatzaileak bere obligazioa ez duelako bete kontra egin badakioke (*exceptio non adimpleti contractus*) eta, bestetik, betetze akasduna egin duelako kontra egin badakioke (*exceptio non rite adimpleti contractus*), eta *emandako hitzaren* eta *fedea onaren* printzipioetara bideratzen ditu Espainiako Auzitegi Gorenak. Oinarritzat, inplizituki, lehenengoak 1.466, 1.500.II, 1.100. eta 1.124. artikulua ditu, eta bigarrenak, 1.157., 1.100.III eta 1.154. artikulua (1991-III-27ko AGE). Gainerakoan, erreklamatzailerak bete ez duena obligazio osagarria bada, hori ez betetzat ez jotzea da onartutako doktrina (1995-VI-19ko AGE), *berez benetako obligazio nagusi bat ez betetzea* eskatzen baita salbuespena baliatu ahal izateko (AGE 1992-XI-25koa). Bestalde, bete gabeko kontratua salbuespen gisa alegatu eta onartzeko, beharrezkoa da egindako prestazioaren *akatsak garrantzi nahikoa* izan eta prestazioak hartzekodunaren *interesa asetzeko balio ez izatea* (1991-III-27ko AGE); bestela, salbuespena ez da onartuko, baina demandatzaileari aginduko zaio hitzartutakoaren arabera prestazioa betetzea edo akatsa konpontzea (AGEE1993-XII-23koa, 1996-X-29koa eta 1997-X-22koa).

3. Mora solvendi delakoaren erregimena berezia

Elkarrekiko obligazioen sinalagma funtzionalak, obligazio bateko zein besteko zordunak berandutzean erori diren zehazterakoan ere, badu garrantzia. Arazo hori Kodeak araututa dauka, beste ikuspegi batetik arau bereziaren beste interpretazio kontraesanduna egin badaiteke ere. Zehazki, KZKO 1.100. III. artikulua hauxe dio: *elkarrekiko obligazioetan, obligatueta inor ez da berandutzean erortzen besteak berea betetzen ez badu edo dagokiona zuzen betetzera makurtzen ez bada. Obligatueta batek bere obligazioa betetzen duen unetik hasten da bestearentzako berandutze-egoera.*

Behar den lekuan (*XI. gaian*) lasaiago azalduko denez, zera dago ezbaian: arau horrek, osorik hartuta, elkarrekiko zorduna berandutzean erorarazteko *betekizun bat gehiago* (norberak bere obligazioa beteta izatea) galdatzen duen (artikulua duen egiturak, argi eta garbi, hori erakusten du, II. paragrafoari 3. zenbaki bat erantsi ordez beste paragrafo bat jarri baita; aparte jarritako paragrafo horren lehen esaldiak ere gauza bera adierazten du: *vid.* AGEE 1992-III-23ko eta 1994-XI-21ekoak, bereziki azken hori), edo, beste interpretazio batek dioenez, azken esaldiak *berandutze automatiko hipotesi bat gehiago* aurreikusi eta, kontratuaren arabera obligazioa bete duen alderdiak, zordunari ezer jakinarazi beharrik ez dion (*vid.* 1987-VI-1eko AGE). Baina, aukeratzen den sistema edozein izanik ere eta aukeratutako horri egin ahal zaizkion ñabardurak kontuan izan gabe (lehen aipatu den lekuan azalduko baitira), azpimarratu beharrezkoa da *beharrezkoa dela norberak berea betetzea* beste elkarrekiko zorduna berandutzean jartzeko (1993-XI-10eko AGE). Ondorioz, alderdi kontratugile bakoitzak berea betetzen ez badu, besteari egozgarri zaion ez betetzetik sortzen den kalte-ordaina

konpentsatu egiten da norberak berea ez betetzearen ondorioz sortutakoarekin (1994-VII-2ko AGE).

4. Arriskuak esleitzea

Azalpen tradizionalari jarraituz, *aldebakarreko* obligazioan, zordunaren errurik gabe gauza galtzen bada, *arriskua hartzekodunarentzat* da (zorduna obligaziotik askatu eta hartzekodunak gauzarik ez baitu jasotzen); *elkarrekiko* obligazioetan, erregela kontrakoa da: prestazioetako bat bere gain hartu ostean ezinezkoa bihurtzen bada, zorduna prestazio hori betetzetik aske geratzen da -bere aldetik errurik ez badago-, eta (*aldi berean eta automatikoki*) beste alderdia ere berea betetzetik aske geratzen da (CASTÁN). Beraz, elkarrekiko obligazioetan, zordun bakoitzak bere arriskuaz erantzuten du (aske geratu bai, *baina* jaso ez).

Espainiako Kode Zibilak ez du jaso Alemaniako zuzenbidean jaso den erregela orokorraren parekorik: *aldebiko kontratutik eratorri eta alderdietako bati dagokion prestazioa ezinezko bihurtzen bada, ez batak ez besteak erantzun beharrik ez duten inguruabarren ondorioz, kontraprestazioa eskatzeko aukera galtzen du...*" (BGBko 323.I. paragrafoa). Hala ere, uste osoa zegoen erregela berak euskarririk bazuela konpromisoak izaeraz elkarrekikoak izateak etengabe duen eraginean: bat desagertuta, besteak ezin du bizirik iraun. Bat desagertuta besteak bizirik irautea, alegia, erregela salbuestea, legeak ezar dezake; esaterako, salerosketaren eremuan, 1.452. artikulua, interpretazio tradizionalari jarraituz, *periculum est emptoris* delako printzipioa jasotzen du (prezioa ordaindu beharra dago, saltzailearen errurik gabe gauza galdu *bada ere*, berandutzeko egoerarik ez badago eta gauza aldi berean bi aldiz saldu ez bada behintzat).

Hala ere, teoria modernoek arazoa ez du *arriskuen* ikuspegitik azaltzen eta, noski, baztertu egiten du, halaber, *esatea prestazioetako bat, berez, egin ostean eta ustekabeen ezinezko bihurtu izanak kontra-obligazioa ere automatikoki askatzen duela*. Gertatzen dena da *elkarrekiko obligazio bat ez betetzeak* (kausa edozein izanik ere, kalte-ordainen eraginetarako izan ezik) *hartzekodunari obligaziozko erlazioa suntsiarazteko aukera* ematen diola (baldin eta arau berezi batek galarazten ez badio); hala, berari dagokion obligaziotik aske geratzen da, eta, hala dagokionean, egindako prestazioa berreskuratuko du. Gaia, beraz, hurrengo atalak bilduko du (beste ikuspuntu batetik, kontratuaren aldaketarenetik, XXV. *gaian* landuko da berriz alderdi hori).

III. EZ BETETZEAGATIK SUNTSIARAZTEA. KODE ZIBILEKO 1.124. ARTIKULUA

1. Aurrekariak, izaera eta funtsa

Hasteko, aurreratu behar da 1.124. artikuluan jasotako suntsiarazte-mekanismoen (Code frantsesaren 1.184. artikuluko ereduari arinki ñabartuta jarraitzen dionak) ez duela erromatar zuzenbidean pareko erakunderik; zuzenean, zuzenbide kanonikoko eta Frantziako kodeketako doktrina- eta ohitura-oinarriekin du lotura. Sistema erromatarrek bete gabeko kontra-obligazioa betetzea galdatzeko akzioa bakarrik ematen zion bere obligazioa betetzen zuen kontratugileari. Betearazteko akzio hori hipotesi berezietan bakarrik agertzen da lotura suntsiarazteko aukerarekin batera: a) izengabeko kontratuetan eta beste alderdiak obligazioa bere erruz bete ez badu, jadanik burututako prestazioa berreskuratzeko ahalegina egin zezakeen *condictio* baten bidez (*causa data, causa non secuta*); b) hipotesi horietatik at, kontratugileek esplizituki hitzartu behar zuten *lex commissoria* delako ituna, zeinaren arabera saltzaileak, salneurria jasotzen ez bazuen, gauza berreskuratuko aukera baitzuen.

Obligaziozko lotura suntsiarazteko aukera obligazioak izaeraz elkarrekikoak izateak berez dakarren ondorioa izatea kanonistek egindako interpretazioari esker gertatu da. Kanonistek ulertzen zutenez, alderdi bakoitzak obligazioa bere gain hartzen du besteak ere bere gain beste obligazioa hartzen duelako: haietako norbaitek agindu duena betetzen ez badu, bestea joan daiteke auzitegietara nahitaezko exekuzioa galdatzera edo berak bete behar duen obligaziotik askatzea eskatzera (agindutako fedea urratu dela alegatuz: *frangenti fidei, non est fides servanda*). Ildo horretan, kodetze aurretiko doktrina frantsesak formulatu zuen tesiak (DUMOULIN, DOMAT eta POTHIERrek) defendatzen zuen interpretazio haren borondatezkotasunari eutsi eta elkarrekiko obligazio orok beste alderdiak bere obligazioa betetzen ez duenenean *suntsiarazte-baldintza berekin daramala*.

Kodeko 1.124. artikulua erregulatzen duen erakundearen izaera *juridikoari* dagokionez, bat datoz egile guztiak: ez da, esanahi teknikoan, kontratugileek *isilbidezko borondatez* ezarritako *baldintza suntsiarazlea*; izaeraz, ordenamenduak (eta alderdiek beren borondatez nahi dutena aintzat hartu gabe) *elkarrekiko* obligazioa duen edonori ematen dion *ahalmena* edo *ahalmenezko eskubidea* da, baldin eta berari dagokion obligazioa betetzen badu edo betetzeko prest badago eta besteak bere konpromisoa bete ez badu. Egia da 1.124. artikuluan arautzen den suntsiarazteko aukera isilbidezko borondatez alderdiek ezarritako baldintza suntsiarazlea dela tradizionalki argudiatu dutenek bi oinarri sendo zituztela beren tesia defendatzeko: batetik, arauak duen kokapen sistematikoa (baldintza suntsiarazlea burutzeak dituen ondorioak erregulatzeko arauaren ondoren kokatuta dago 1.124. artikulua) eta, bestetik, xedapenak berak erabiltzen duen esapidea ("*...isilbidez ulertzen*

da..."). Baina, azaleko ikuspegi horretatik, egia da eta kontuan izatekoa, halaber, 1.124. artikulua *"baldintza suntsiarazle" esapidea ez duela erabiltzen* (Frantziako arauak horrela jasotzen du eta Espainiako Kodeak, berriz, "suntsiarazteko ahalmena" esapidea erabiltzen du). Gainera, analisisan sakonduz gero, gutxienik, beste bi eragozpen topatzen dira (*vid. VII. gaia*): a) *Condicio facti* delakoa, alderdiek berek *arbitrarioki* borondatez ezartzen duten zerbait da; *suntsiarazteko ahalmena* -elkarrekiko obligazioen efektu, berriz, legegileak ezarritakoa da (1992-XI-16ko AGE); b) Ustezko baldintza hura betetzeak bakarrik (zordunak obligazioa ez betetzeak) ez dakar, halabeharrez, efektu suntsiarazlerik, kaltetuaren aukeraren eta epailearen balioespenaren araberrakoa baita efektu suntsiarazlea. Hala ere, 1.124. artikulua suntsiaraztearen ondorio zehatzak aipatzen ez dituenek, horrek ez du galarazten, 1.123. artikulua baldintza bat betetzeagatik suntsitzen den obligazioarentzat ezartzen duen erregimenera jotzea (1977-VI-28ko AGE).

Suntsiarazteko ahalmena obligazioa bete ez duen kontratugilearen aurka eta, besteak beste, ezartzen den zigor gisa azaldu badaiteke ere –hari kontraprestazioa jasotzeko aukera kendu eta, hala dagokionean, kalte-galerak ordaindu beharra ezartzen baitzaio-, egokiago dirudi suntsiarazteko ahalmenaren oinarria obligazioa bete edo betetzeko prest dagoen kontratugileari *babesa emateko ideian* jartzea; prestazioa jaso behar duenak berea emana izan edo emateko prest egon eta bestearena ez jasotzeko susmoa edo ziurtasuna badu, hori arrazoi nahikoa da bere konpromisotik askatzeko aukera emateko eta jasan dituen kalteen ordaina eta egindako prestazioa atzera jasotzeko.

2. Eremua eta betekizunak

Suntsiarazteko ahalmenaren eremua legegileak berak elkarrekiko obligazioetara mugatu eta, gainera, ahalmen hori jokoan jartzeko presupostua edo betekizuna ezartzen du. Hain zuzen, 1.124. artikulua zera xedatzen du: *isilbidez ulertzen da elkarrekiko obligazioak suntsiarazteko ahalmena dagoela baldin eta obligatuetako batek bete behar duena betetzen ez badu*. Esaldi bakoitzak, hala ere, ñabardura asko ditu, agerian jarri dutenez bai doktrinak, bai gaiari buruz eman den *jurisprudentzia* ugariak.

2.1 KZeko 1.124. artikulua aplikazio-eremua

2.1.1. 1.124. artikuluko ahalmen suntsiarazlea eta antzeko beste figurak

Arazoa bi ikuspegitatik azaldu daiteke. Lehenengo ikuspuntutik, bietan orokorrenetik, 1.124. artikulua araututako *suntsiarazteko ahalmenaren antzeko mekanismoak jasotzen dituzten xedapenak* ikus daitezke; ikuspuntu horretan sortzen den zalantza da ea 1.124. artikulua

(oinarrizko arauak) ezartzen dituen betekizunak eta aukerak besteen (hipotesi berezien) hutsuneak osatzeko erabil daitezkeen ala ez. Bigarren ikuspuntutik, 1.124. artikulua hartu eta *obligazioak izaeraz elkarrekikoak izatea* aztertzen da, azaltzen ari garen suntsiarazteko ahalmena aplikatzeko *nahitaezko eta nahiko* betekizuna den jakiteko.

- 1) **Lehenbiziko ikuspegitik**, suntsiarazteko mekanismoaren bitarteko antzekotzat jo dira, izen desberdina eman bazaie ere, erlazio juridiko jakin bat iraungiaraztera zuzentzen direlako, salerosketa-kontratuan hainbat *atzera egite* (Kzeko 1.460.II, 1.469-1.471 eta 1.486. art.; OHESLko 9. art.) eta errentamendu-erlazioa *iraungitzeko* zenbait kausa (Kzeko 1.569. art., LELko 83. art., eta HELko 28. art.).

*Kzeko 1.124. artikuluko suntsiarazteko mekanismoa eta 1.594. artikuluko obra-kontratuan aurreikusten duen atzera egitea hurbiltzeko aukera txikiagoa da (MONTÉS PENADÉSek dio bien arteko *lotura oso txikia* dela; 1983-VII-8ko AGEk adierazten duenez, "bietan presupostuak heterogeneoak dira, eta ondorioak ere oso desberdinak dira"; eta 1993-II-20ko AGEk argitzen du ezen, 1.124. eta 1.594. artikuluek *beren artean erlazorik ez dutela* eta bi arauak bata bestearekiko *autonomoak eta independenteak* direla). Horrek esan nahi du obra-kontratuan eta 1.594. artikuluko araututako atzera egitea baztertu gabe jokoan ere sarraraz daitekeela, presupostuak biltzen badira, 1.124. artikuluko suntsiarazteko ahalmena (1985-V-13ko AGEk kontratua suntsiaraztea onartzen du *kontratistak obligazioa bete* ez duelako; *vid.* 1996-XI-11ko AGE eta 1997-II-4koa).

*Sozietate-kontratuaren barruan, ez betetzeen erregimena ere berezia da, sozietatearen izaerak eta erregulazioak 1.124. artikuluko arau orokorrari funtzionatzeko lekuri ez baitiote uzten: jurisprudentziak ulertzen duenez, kontratua suntsiarazteko mekanismoaren *ordez* obligazioa bete ez duen bazkidea kanporatzeko baliabide *onuragarriagoa* xedatzen da (1986-X-1ko AGE; 1993-X-7ko AGE bazkide bat klub batetik kanporatzea eta elkarrekiko obligazioak suntsiaraztea parekatzen baditu ere); Kzeko 1.700.4. artikuluen arabera, edozein alderdik, 1.705. eta 1.707. artikuluek diotenari jarraituz, sozietateko obligaziozko erlazioa bukatutzat emateko ahalmena badu ere, Kzeko 1.124. artikuluen babesean erlazioa suntsiarazteko aukerarik ez du (helburu komuna lortzeko egindako egintza kolektibotik sortutako obligazioak, begi-bistakoa denez, *elkarrekikoak* ez direlako; helburua lortzeko, bazkideek prestazioak koordinatu egiten dituzte eta ez beren artean elkar trukatu: 1995-VII-29ko AGE).

*Bukatzeko, Kzeko 1.124. artikulua *aukera-kontratuari* aplikatzeari buruz jurisprudentziak duen jarrera ez da batere argia (*vid.* 1993-III-29ko AGE, beste epai batzuek ere aipatu eta

eskatutako suntsiarazteari ezezkoa ematen diote, epe osoan aukera egikaritzeko ahalbidea gordetzeko hitzartu den saria ordaindu ez den arren; *vid.* AGE 1993-XI-22koa); eta, halaber, ez dira ondo bereizi karga modala ez betetzearen ondorioz dohaintza errebokatzea eta elkarrekiko obligazioak ez betetzearen ondorioz suntsiaraztea (*vid.* 1995-I-31ko AGE, zeinak, 647. artikulua aplikatzea *zuzentzat* hartuz, adierazten du "horren efektuak eta 1.124. artikuluko suntsiarazteko akzioarenak antzekoak" direla, lehenbizikoan, suntsiaraztean ez bezala, "efektuak *ipso iure* ez badira ematen ere"; ikus 1997-VII-28ko AGE).

- 2) **Bigarren ikuspuntutik**, zenbait egilek (ÁLVAREZ VIGARAY) azpimarratu dute beste ordenamenduetan ez bezala Espainiar estatukoan suntsiarazteko ahalmenaren eremua eta elkarrekiko obligazioena berdina direla. *Ausazko* kontratuak, kategoria gisa, ez dira baztertzen eremutik (Frantzian, baztertu egiten dira), eta kostubidezko kontratuak, aldebakarrekoak badira, ez dira sartzen eremuan (*Codeak* bahitura-kontratua suntsiarazteko baimena esplizituki ematen du). Bigarren horiek eremuan ezin sartu izana 1.124.I. artikuluko esapidetik ondorioztatzen da (*elkarrekiko* obligazioetara mugatzen baita ahalmena) eta KZeko 1.870. artikulua berresten du: bahiturako hartzekodunak gauzaz abusatzen badu, bahiturak iraungo du, gordailua eratzen bada ere. Mailegu interesduna egin eta mailegu-hartzaileak bere obligazioa betetzen ez badu, halaber, ezin da 1.124. artikulua alegatu; horretarako, mailegatzailleak, 1.129. artikulua babesean, epemuga aurreratzeko bidea irekia du (AGE 1997-XII-22). Eremutik kanpo utzitakoei dagokienez, 1.805. artikulua, *biziarteko errenta* ordaintzen ez bada, kaltetuak bidera dezakeen erreakzioa zehazten badu ere --hau da, atzeratutako pentsioak galdatzea eta etorkizunekoak segurtatzea (suntsiarazteko aukera esplizituki baztertuz)--, ausazko kontratuek ere suntsiarazteko ahalmena badutela esaten duen erregelaren salbuespentzat hartu behar da xedapen hura (ÁLVAREZ VIGARAY; 1.124. artikuluko suntsiarazteak, berriz, izengabeko kontratua -hau da, "kostubidezko biziarteko kontratua" izenez ere ezagutzen dena-- ukitzen du: AGE 1992-VII-2koa, eta, hil arteko errentan ere, bideragarria da horrela hitzartu bada: 1998-IV-23ko AGE). Hala ere, ez da ahaztu behar Aseguru-Kontratuari buruzko 50/1980 Legeak, urriaren 8koa, primak ez ordaintzeak dituen efektuak zehazten dituela (*vid.* 15. artikulua, zeinak aditzera ematen baitu kontratua suntsiaraztearen eta prima bide exekutibo galdatzearen artean aukeratzea ez ordaintzea *aseguru-hartzailearen erruz* gertatzen den hipotesietara mugatzen dela).

2.1.2. Ahalmen suntsiarazlearen ezaugarriak

Azaltzen ari garen suntsiarazteko ahalmenak oinarrizko bi ezaugarri ditu: *a) elkarrekiko obligazioetarako, arau orokorra* da; beraz, zenbait obligazio bereziren arauketan, beste modu batera azal daiteke, ordeztu daiteke edo baztertu; *b) jasotzen duen araua izaeraz xedapenezkoa* da; horren ondorioz, alderdiek hitzar dezakete araua areagotzea –esplizituki benetako *baldintza suntsiarazlea* ezarriz (*lex commissoria* delako ituna) nahiz obligazioa betetzeko ezarri den *epea funtsezkotzat* hartuz-, edo suntsiarazteko ahalmena bera baztertu dezakete (besterik gabe nahitaez betearazteko aukera utziz), baldin eta ez betetzean dolorik ez badago (ÁLVAREZ VIGARAY). Nolanahi ere, suntsiarazteko ahalmena baztertzea edo hari uko egitea zuzenean hitzartu behar da: berandutze-interesa jartzeak edo klausula penala ezartzeak ez dio prestazioa bete duen kontratugileari kontratua suntsitzeko aukera kenduko beste alderdiak bere prestazioa bete ez badu (1994-IX-26ko AGE).

2.1.3. Beste erregimen bereziekin bat etortzea

Lehenengo ezaugarriaren (suntsiaraztearen erregimen komuna izatearen) ondorioz, erlazioa suntsiaraztea lortu nahi duen obligatuak *ezin du leun-leun 1.124. artikuluko erregela erabili*, izaeraz elkarrekikoa den obligaziozko erlazioak jakin horrek legez suntsiarazteari buruzko berariazko erregimena aurreikusia badu. *Arau bereziaren* printzipioari jarraituz, hipotesi zehatza arautzen duena aplikatu beharko da lehenik, erregimen berezia eskasa denean 1.124. artikuluko erregimen orokorraren aurreikuspenek eta jurisprudentziak garatutako doktrinak hura osatu behar badute ere. Horri dagokionez, honako araudi hauek dute lehentasuna: *errentamendu-erlazioa* suntsiarazteko erregelak (*vid.* KZeko 1.556. art., LELko 75.-78. art. eta HELko 27. eta 35. art.) eta salerosketarako ezartzen diren arauak (*vid.* KZeko 1.503.-1.505. art. eta 1987-IX-30eko AGE; OHESLko 10. art. eta 1987-VII-7ko AGE eta 1994-II-3koa). Dena den, errentamendua eta salerosketa euskarri horren III. zatian azalduko direnez, oraingoz, nahikoa da gogoraraztea jurisprudentziak sarritan azpimarratu duela 1.504. artikulua eta 1.124. artikulua, hurrenez hurren, arau berezia eta arau orokorra, bateragarriak eta osagarriak direla *ondasun higiezinaren salmentan prezioa ordaintzen ez bada*: zordunari zuzen jakinarazi bazaio judizialki edo notario bidez; *epaileak ezingo du betetzeko beste epe bat eman* (*vid.* AGE 1997-IX-22koa eta XII-29koa), baina, artikulua horretan araututako suntsiarazteko akzioak arrakasta izateko, *beharrezkoa da 1.124. artikulutik eratorritako akzioa egikaritzeko eskatzen diren betekizunak ere egotea* (1990-IX-5eko AGE eta 1996-I-26koa).

2.1.4. Itun komisorioaren aukera eta irismena

Araua izaeraz *xedapenezkoa* izateak 1.124. artikulua berez arautzen duen suntsiarazteko ahalmena esplizituko itun bidez baztertzeko edo indartzeko aukera ematen du. Alegia, elkarrekiko obligazioen titularrek, suntsiarazteko ahalmena hitzartu beharrik ez dute (ezta higiezen salerosketan ere: 1994-IX-26ko AGE) 1.124. artikulua hari buruz ezartzen duen erregimena aplikatzeko (artikuluko irismena ematen badiote, ituna alferrikakoa da); baina beharrezkoa da esplizituki hitzartzea, hala nahi badute behintzat, bai ahalmen horren *neutralizazioa* (dolua, KZeko 1.102. art., eta kontsumitzailearen kaltea dira errespetatu beharreko mugak: 1996-XII-21eko AGEk aipatzen ditu beharrezko oreka eta itunaren neutraltasuna, eta KEDLko 1. XG, 12, 7/1998 Legekoak txertatuak, *abusuzko klausulatzat* jotzen du honako hau: "profesionalak obligazioa ez betetzeagatik kontsumitzaileak kontratua suntsiarazteko ahalmena modu ez egokian mugatzea edo baztertzea"), bai *suntsiaraztearen automatikotasuna*.

Beti ere, *lex commissoria* delako ituna erabiliz, *bat-bateko* suntsiaraztea hitzar daiteke, baina horri bi muga ezartzen zaizkio: a) higiezen salerosketan geroratutako salneurria ordaintzen ez den kasurako txertatu bada, erosleari judizialki edo notario-akta bidez (suntsiarazteko borondatea) jakinarazten ez zaion bitartean, hark oraindik eraginkortasunez ordain dezake (1996-I-26ko 1.504. art. eta AGE); b) beste edozein kasutan, obligazioa ez betetzeagatik bakarrik kontratua zuzenbidez suntsiaraziko dela hitzartzen bada, ez betetzea gertatu den datan automatikoki suntsituko da (baldintza suntsiarazlea burutu balitz bezala: 1990-IV-4ko AGE eta 1993-IV-12koa), baina suntsiarazteak *ipso facto* eraginkortasuna izateak, noski, obligazioa bete ez duenari auzitegiara jotzeko aukera ez dio kenduko, eska baitezake hitzartutakoaren arabera benetako ez betetzea gertatu den ala ez aztertzea eta berak obligazioa bete duela deklaratzeko (1991-IV-4ko AGE).

2.2. Ahalmen suntsiarazlearen betekizunak

Espainiako Auzitegi Gorenak berak esan duenez, jurisprudentzia-doktrinak, KZeko 1.124.I. artikulua arautzen duen suntsiarazte-akzioa bideragarria izateko, honako *betekizun* hauek frogatzea eskatzen du (1994-III-21ko AGE): 1) kontratuzko lotura indarrean egotea egin zutenen artean; 2) han hitzartutako prestazioak elkarrekikoak eta galdagarriak izatea; 3) demandatuak berari dagozkionak modu larrian bete ez izana; ez betetze horren garrantzia instantzia-azitegien irizpide askeak erabakiko du; 4) eragindako e-maila, zalantzarik gabe, erabat eta konponbide gabe, demandatuaren portaeraren ondorioz gertatu izana, eta 5) akzioa egikaritzen duenak berari dagozkion obligazioak bete izana; edo, obligazioa bete ez izana beste alderdiak berea bete ez duelako gertatu bada, bigarren horren portaera baita suntsiarazteko eskubidearen arrazoi eta portaera horrek askatzen baitu akzioa egikaritzen duena bere

konpromisotik (1992-XI-27ko AGEN ezaugarrien beste zerrendatze mota bat, kasuan *printzipioen* zerrendaketa, agertzen da, zerrendan eta printzipioak formulatzeko moduan *desberdintasun nabarmenik* azaltzen bada ere).

Hala ere, betekizunon azalpena behar bezala gauzatzeko, hiru oinarritzko ataletan biltzea da egokiena.

2.2.1. Ez betetzea elkarrekikoa eta nagusia den obligazio bati buruzkoa izatea

Jurisprudentzia-doktrinak, lehenbizi, eta presupostu gisa, tartean dauden obligazioak nahitaez *elkarrekikoak* izatea eskatzen du beti. Elkarrekikoak diren ala ez diren ikusteko, Espainiako Auzitegi Gorenak *sinalagma bikoitza egiaztatzea* galdatzen du: hala genetikoa, hots, obligazioa sortzeak bere arrazoia beste bat sortzean izatea, nola funtzionala, hots, obligaziozko erlazio biak betetzeko garaian elkarren artean mendekoak izatea; modu horretan, prestazio bat bete beharra beste alderdiak obligazioa bere gain hartzeko kausa da eta, bi *betebeharrak estuki lotuta* egonik, biak aldi berean bete behar dira (hala, ez da posible erlazionatzea finka entregatzeko obligazioa eta kontuak kitatzeko obligazioa, kitapen hori galdatzeko aukera egonda ere: 1994-XI-18ko AGE -RA. 9322-). Eta, esapide klasikoa erabiliz, EAGk gogorarazten du kontratu berean alderdi bien lepora prestazioak jartzea ez dela nahikoa; *beharrezkoa da elkarrekikotasun-printzipioak ezaugarri guztiak biltzea*, hau da, alderdi bakoitzak bere obligazioa *bestearen baliokide gisa nahi izatea* (berez, horrelakorik ez dago esplizituki lotu gabeko hitzarmenen artean: 1994-XI-18ko AGE -RA. 8843).

Orobat, elkarrekikotasunak, obligazioak erlazionatzeko elementu gisa, obligazio *nagusiak* soilik lotzen ditu, eta, ezinbestez, egintza beretik sortutakoak. Komeni da argitzea, beraz, obligazio horiek beste *osagarriekin* (intereseekin edo fruituekin) batera joaten badira ere, *elkarrekikotasunik ez dagoela* obligazio osagarri horietan (BADOSA). Horregatik, alderdietako batek bete beharreko obligazio *nagusia* (1994-XI-15eko AGE: *hitzartutakoaren funtsa*) betetzen ez duenean bakarrik izango da bidezkoa suntsiaraztea, baina ez prestazio *osagarri* bat bete gabe uzten badu, baldin eta, noski, alderdiek, obligazio osagarri bat ez betetzeak (salerosketan geroratutako salneurriaren interesak ez ordaintzeak) hartzekodunari lotura suntsiarazteko ahalmena emango diola hitzartu ez badute. Jurisprudentziak, berriz, berretsi du 1.124. artikulua zentzu arrazional, logiko eta moralean interpretatu behar dela, ez automatikoki; horrela, urratze bat egoteaz gain, *beharrezkoa da elkarrekikotasun-printzipioak ezaugarri guztiak biltzea*. Obligazioak *aldebakarreko zein aldebiko kontratuan sartuta badaude eta izaeraz osagarriak badira*, elkarrekikotasun-printzipioa *ez da jokoan jarriko* (esaterako, saltzaileak titulua Jabetza Erregistroan inskribatzeko obligazioa: 1993-III-22ko AGE; edo transmititzailearen hipoteka-kredituan eroslea subrogatu ordez,

erosleari beste hipoteka-kreditu bat gestionatzeko obligazioa: 1996-XII-3koa; aldiz, izaeraz nagusia da hitzartutako epearen barruan erakusteko etxebizitza-pilotu obligazioa, eraikitzearen dauden 23 etxebizitza erosi eta horiek promozionatzeko eta saltzeko erakusteko etxebizitza beharrezkoa bada: 1997-X-6ko AGE). Beraz, ondoriozta daiteke obligazio osagarria ez betetzeak aparteko kasuetan bakarrik suntsiaraziko duela kontratua, baina hura betearaztea eta sortutako kalte-galeren ordaina galda daitezke (ÁLVAREZ VIGARAY; 1998-III-10eko AGE).

2.2.2. Suntsiarazi nahi duen hartzekodunaren aldetik (leporatu dakioken) ez betetzerik ez egotea

Betekizun horri buruzko jurisprudentzia-formulazioak aditzera ematen du, zenbaitetan, *erreklamatzailerak bere aldetik berari dagokiona zuzen bete* behar duela; bestetan, berriz, suntsiaraztea eskatzeko legitimazioa ematen dio obligatuari, berea bete ez arren, ez betetze hori beste alderdiak aurretik bere obligazioa bete ez izanaren ondorioa bada (1990-VI-20ko AGE). Dena den, *elkarrekiko ez betetzea* delakoa alde batera utziz, zera esan behar da: a) geroratutako obligazioa bete behar duenak, berea betetzeko epea iritsi aurretik, suntsiaraztea (edo betearazpena) eska dezake, baldin eta, kontra-obligazioa purua izanik, bete ez bada; b) bi obligazioak aldi berean betetzekoak badira, suntsiaraztea (eta, *exceptio non adimpleti contractus* delakoa jasotzeko aukerarik utzi gabe, betearazpena) eskatzeko legitimazioa bere obligazioa zuzen bete duenak (akats txikiekin bada ere: 1987-XI-6ko AGE; baina akatsak ez-funtsezkoak direnean: 1994-X-21eko AGE) edo *benetan betetzeko prest* dagoenak (AGE 1995-VI-7koa) bakarrik izango du. Betekizunari buruzkoak dira, oro har, 1996-X-29ko AGE, 1997-IX-24koa eta X-23koa, eta 1998-II-24koa.

2.2.3. Suntsiaraztea bideratzen duen ez betetzeak behar adinako indarra izan behar du

Hain zuzen ere, betekizun hori badagoen ala ez zehaztea da lanik zailena 1.124.I. artikulua aplikatzekorakoan. Obligatuak *berari dagokion obligazioa bete ez izana* galdatzera mugatzen da 1.124.I. artikulua, eta, zehaztugabetasun hori aprobetxatuz, Espainiako Auzitegi Gorenak *kasuak ondo neurtuz aplikatu du suntsiaraztea*. Konponbide hori (suntsiaraztea irtenbiderik larriena da, negozioa kontserbatzearen aldeko printzipioaren aurkakoa baita: 1992-XI-27ko AGE) hertsiki interpretatuz gero, *suntsiarazteko ez betetzeak osoa, behin-betikoa eta zordunari leporagarria* izan beharko du (horretaz gain, azaldu denez, bete ez den obligazioak *nagusia* behar du izan). Lehen eman den betekizunen zerrendan, bik aditzera ematen dute interpretazio horren aldeko jarrera (1994-III-21eko AGE): *demandatuak berari dagozkion obligazioak larriki bete ez izanak eta ez betetzea zalantzarik gabe, erabat, zehazki eta konponbiderik gabe haren portaeraren ondorioz sortu izanak*. Hala ere, jurisprudentziak sarritan onartu du erlazioa suntsiaraztea obligazioaren

zati bat bakarrik bete bada, akatsekin bete bada (aliud pro alio entregatzea) edo atzerapen luzez bete bada. Bestalde, gero eta itzulinguru gutxiagorekin, Espainiako Auzitegi Gorenak ez du kontuan hartzen ez betetzea demandatuari *leporagarria* zaion ala ez; hori kontuan izango da kalte-ordaina bidezkoa den erabakitzeke, baina ez obligaziozko erlazioa suntsiarazteko, kontratuaren *helburua besterik gabe zapuzteagatik* onartuko baita suntsiaraztea.

A) Ez betetze partziala

Askotan gertatzen da, geroratutako salneurria duten salerosketetan, gauza jadanik jaso duen erosleak epemugetako batean ordaindu beharrekoa ez ordaintzea; edo, zordunak entregatu beharrekoa prestazio bat izanik ere, zati bat bakarrik ematea (eta hartzekodunak onartzea). Betetze partzial hori ikusita, hartzekodunak betiere eska diezaioke zordunari falta den gainerakoa eta kalte-galeren ordaina. Baina, zordunaren ez betetze partziala egonik, ba al du hartzekodunak, hala nahi badu, erlazioa suntsiaraztea eskatzeko aukera?

KZeko 1.124. artikulua idazkerak aukera hori ez du baztertzen, ez baititu *bereizten*, Espainiako Auzitegi Gorenak gogorarazi duenez, *ez betetze osoa eta partziala* (AGE 1951-IV-24koa). Beste gauza bat da, lotura suntsitzea berez *neurritz kanpoko* eta *fede onaren aurkakoa* izatea betetzeko falta den zatia ezer gutxi denean. Horregatik, auzitegien zeregina judizioz kanpo egikaritu den suntsiaraztea abusuzkoa izan den erabakitzea da eta, hala dagokionean, auzian eskatu dena ez onartzea. Ez dirudi gehiegizkoa denik suntsiaraztea eskatzea, salneurriaren ehuneko 56 ordaindu ez bada, benetako ez betetzea baita eta ez atzerapen soila, eta, beraz, nahikoa beste alderdiaren xede legitimoak zapuzteko (1994-III-21eko AGE); gogorarazten da salneurriaren zati handi bat ordaindu izana ez dela suntsiaraztea saihesteko nahiko arrazoi, ordaindu gabekoa kopurua mamitsua bada (1994-X-10eko AGE -RA 7472).

B) Ez betetze akastuna

Ez betetzearen garrantzia neurtzeak ematen duen arazo bera sortzen du prestazio akastunak ere, beste alderdiak obligazioa betetzean egindako akats txikiak aitzakiatzat hartuta elkarrekiko obligazioa suntsiaraz daitekeen ala ez erabakitzeke orduan. Arazoa, zenbaitetan, korapilatu egiten da elkarrekiko obligazio zehatzak arautzerakoan, legelariak, *konponbide bereziak* aurreikusten dituenean (horrela, salerosketan eta obra-kontratuan: KZeko 1.486.I eta 1.591. art.). Kontratu bakoitza azaltzekorakoan ikusi ahal izango dugu legegileak bateragarri egin dituela konponbide bereziak (iraupenez laburrak: 1.490. art.) eta ez betetzeari buruzko arau orokorrak (ez betetze akastunagatik suntsiaraztea barne), akatsen garrantzia kontuan izanik prestazioa guztiz *desitxuratu* eta bere

helburura gauzatzeko desegokia denean edo agindutako prestazioa ez eta *beste bat* betetzen denean, behintzat.

Zenbaitetan, doktrina orokor gisa, kontratua suntsiarazteko edo *non adimpleti contractus* salbuespena oinarritzeko, kontratutik sortutako obligazio nagusi bat benetan eta berez bete gabe uztea eskatzen da. Printzipioz, orduan, ez betetze akastunak ez du ez bata ez bestea eragiten, akatsa ez delako nahikoa eskaera horiek oinarritzeko, nahiz eta beste akzio batzuk egikaritzeko bidea ireki, bereziki bermezekoak edo kalte-ordaintzekoak, (1994-III-21eko AGE, 1992-XI-25koa eta XII-3koa aipatuz). Testuinguru honetan azpimarratu nahi da akats txiki batek besterik gabe ez duela konponbide sinalagmatikoak martxan jartzeko behar adinako indarririk (epai horren kasuan, salneurriaren erdia baino gehiago ez ordaintzeko arrazoiak, *eman beharreko fakturak ez igorri izana* zuen oinarri).

Halaber, doktrina hori dela-eta, sarriago errepikatu den honako beste hau jarri behar da: *objektuak bere xedea betetzeko gaitasunik ez badu, eroslearen interesa asetzen ez duelako, ez betetzea osoa da, gauza desberdin bat entregatzen dela estimatzen delako ("aliud pro alio")*; horren ondorioz, Kzeko 1.101 eta 1.124. artikuluek ematen duten babesera jo daiteke eta preskripzio-epeen onuraz baliatu (AGE 1995-V-17koa: nekazaritza-lanak behar bezalako efikazia eta bermearekin egiteko gaitasunik ez duen traktorea; 1995-III-16ko AGE: garajeko lekuek beren helbururako egokiak izan behar dute, erabilera arrunteko automobilak edukitzeko adinako neurrikoak eta lokalaren barruan automobilen egin beharreko maniobrak egiteko leku nahikoa dutenak; 1994-XI-10eko AGE: uretako parkea jartzeko lurrazala, behar adinako ur-jariorik ez duena; 1994-IV-29ko AGE: etxebizitza baten salerosketa suntsiaraztea eskatzen da, saldu zenetik urte eta erdi iragan aurretik eraikuntza osoa, eta etxebizitza hori zehazki, hondoratzen hasi eta hango biztanleentzat arrisku larria eta berehalakoa sortu baita; 1996-XI-29 AGE: nazioartean sona handiko markari erloju sorta erosi eta, marka horretako itxura hartzeko aldatu diren beste batzuk eman, gainera, horren ondorioz, dagokien berme-estaldurarik gabe; 1997-XI-11koa: saltzaileak gauza berea ez zela ezkutatu bazuen, erosleak aukera dezake erlazioa errakuntzagatik deuseztatzea edo ez betetzeagatik suntsiaraztea, "emandako gauza askatasunez xedatzeko ahalmena edota besterentzeko gaitasuna ere ematen ez bazaio, gauza hori onartzeko obligaziorik ez baitu -Kzeko 1.160. art.-"). Obra-kontratua ere suntsiaraz daiteke egindakoaren akatsek hain handiak izanik *kontratuaren helburu arrunta eragozten badute, eta alderdiaren itxaropen legitimoak zapuztu* (1995-II-23ko AGE: eskuratutako ekipak eta programak ez dute eraginkortasunik, duela urte eta erdi jarritako *informatika multzo osoaren emaitza normala eta efikazia eragozten duten* doikuntza, instalazio eta hornidura batzuk falta baitira).

C) *Betetzeko epea emaitzarik gabe gainditzea*

Gehienetan, aurreikusitako epearen barruan prestazioa ez betetzeak eta hartzekoduna berari dagokiona betetzeko prest egoteak ez du esan nahi 1.124. artikulua jasotzen duen ez betetzea dagoenik. Zera egin daiteke: normalean, obligazioa betetzeko prest ez dagoena berandutzean jarri, horrela atzerapen berezi horretatik kalte-ordaina ateratzeko eta, prestazioa ezinezko bihurtzen bada, ustekabeko eta ezinbesteko kasuak hari egozteko. Gainerakoan, doktrina-iritzi zabalduenak dioenez (ALBALADEJO, LACRUZ eta DELGADO, DíEZ-PICAZO), berandutze-egoeran egoteak, berez, ez du suntsiarazteko ahalmenik ematen eta hura suntsiaraztea gertatzeko betekizuna ere ez da (*vid.* AGE 1994-VII-20koa).

Nolanahi ere, jurisprudentziak, printzipio gisa, ez du suntsiarazterik onartzen, ez agintzen, atzerapena edo berandutzea egoteagatik bakarrik, horien ondorioz *prestazioa hartzekodunarentzat ezerezten ez den* bitartean behintzat (1986-VI-9ko AGEk ez du onartzen, epea *funtsezkoa* izan arren, *ez betetzea oso arina zelako*). Arau modura, Espainiako Auzitegi Gorenak zera dio: epez kanpo obligazioa betetzeak, *aurreikusitako kausan sartutako emaitzaren gainean alderdiak duen itxaropen legitimoa desagertzea* eragin dezake eta, orduan, prestazioak, fisikoki posible bada ere, ez du, jada, hartzekodunaren interesa asetzen. Horrek negozio-loturarekin lortu nahi zuen helburu ekonomikoa zapuzten du, eta, horren ondorioz, negozioari eustea zentzugabeko bihurtzen da, eta, beraz, KZeko 1.124. artikulua baliabideari bidea irekitzen zaio (1986-X-27ko AGE: kasu horretan, *obligazioa hain berandu bete izanak kontratuaren helburua zapuztea* ekarri zuen; 1990-VI-26ko AGE: prestazioa betetzeko garaia nabarmenki iragan ostean, *zehaztu gabe noiz arte eta erosleak hitzartutakoa beteko duen itxaropenik gabe zain egotea* juridikoki ez da bideragarria; *vid.* 1996-XI-16 eta 1997-X-10ekoak). Geroago betetzeak, Auzitegiaren iritziz, kontratuaren helburua zapuzten edo hausten ez badu, suntsiaraztea eragiteko adinako pisurik ez du; aldiz, *sortutako kalteak ordaintzeko obligazioa* egongo da (1995-III-7ko AGE: Espainiako Auzitegi Gorenak Auzitegiko epaitzari eusten dio, hotelean jarri beharreko telebista eta irrati instalazioak zein satellite bidezkoak, berrogeita hamahiru egunetan bukatuko zirela esan, lau hilabete beranduago amaitu eta hurrengo urte osoan zehar konponketak egin behar izan arren).

D) *Ez betetzea egozte*

Seguruenik ere, suntsiarazteko ahalmenaren gaineko jurisprudentziarik nahasgarriena betekizun horri buruzkoa da. Jurisprudentziak, 1983. urte arte, suntsiaraztea onartzeko, zera egiaztatzea eskatzen zuen: arreta-gabezia edo zabarkeria hutsagatik ez eta *borondatez nahita edo apropos egindako ez betetzea* egotea, hau da, *ez betetzeko erabakia* argi eta garbi azaltzea (1972-XII-19ko AGE); beraz, betetzen ez zuenaren portaera doloakoa izatea eskatzen zen (OGAYAR). Dena den, aipatutako dataz

geroztik, ikur antzeko betekizun hori baztertu duten adierazpenak ugaritu eta, egun, gehiengoak urrutiratu egin dira; hala, zenbaitetan, ez betetzea leporatzeko bakarrik balio duen betekizun dela ulertu da eta, gehienetan, ez betetzeak edo kontratuaren helburua zapuztu izanak bere barruan daraman betekizun dela interpretatu.

Hala, 1993-XII-2ko AGEk azaldu duenez, betetzera makurtu nahi ez izatea dagoela erabakitzeke, *ez da beharrezkoa obligazioa bete nahi ez duen kontratatzaileak ez betetzea eragiteko asmoz apropos jardutea*, nahikoa baita beraren *portaera borondatezkoa* izan dela ikustea, baldin eta ez betetzeko bidezko kausa eragozlerik ez badago (azken finean, alderdiak ez betetzailearen kondizioa hartzea, *bere borondate aske eta irmo bidez*: 1994-VII-4ko AGE); eta, zorrotzago, 1994-X-10eko AGEk -RA 7472- aldarrikatzen duenez, jurisprudentzia berriak (1995-X-2ko AGEk "sendotutzat" eman eta 1997-VII-30ekoak ere aipatzen duenak). Beraz, kontratua suntsiarazteko, ez da eskatzen *ez betetzaileak doloazko jarrera izatea*, nahikoa baita kontrako alderdiarentzat kontratuaren helburua zapuztea, zalantzarik gabeko ez betetze objektiboa gertatzea. Betetzea etengabe eta gogorki eragozteak ez da eskatzen, nahikoa baita, esaten denez, kontrako alderdiaren xede legítimoak zapuztea (1992-III-31ko AGE).

3. Hautatzeko aukera betetzearen eta suntsiaraztearen artean

Baldintza suntsiarazlea gertatzeak (ez betetze kasurako alderdiek hitzartutakoak ere eta, hala dagokionean 1.504. artikuluko salbuespena kenduta: erosleak ordain dezake suntsiarazteko jakinarazpena jaso bitartean) sortzen duen efektua automatikoa bada ere, 1.124. artikulua aurreikusten duen ez betetzeak, azaldu dugun garrantzia badu ere, ez du erlazioa *ipso facto* suntsiarazten; *suntsiarazteko ahalmena* bakarrik sorrarazten du. Ahalmena denez, haren titularrak, nahiago badu, ez du egikarituko eta erabaki dezake zordunari eskatzea dagokiona bete dezan. Gainerakoan, nahitaezko betearazpena eskatzea hartzekodunaren borondatearen (eta berak agindutakoa betetzeko prest egotearen) menpe bakarrik dagoen bezala, 1.124. artikulua arabera lortu nahi den suntsiarazteak, gainera, beste zerbait eskatzen du: ez-betetzaileak *onartzea* edo *erabaki judiziala* egotea.

Aukera horri buruz ari da 1.124.II. artikulua zera ezartzen duenean: "*obligazioa bete nahiz suntsiaraztea aukeratu ahal izango du kaltetuak, eta, bi kasuetan, kalteen eta interesen ordaina egingo da. Kaltetuak betearaztea aukeratzen badu eta ezinezkoa bada, kaltetuak suntsiaraztea eskatu ahal izango du era berean*". Baina legelariak loturak bizirik irautea nahiago duela berehala adierazten du: *eskatzen zaion suntsiaraztea erabakiko du Auzitegiak, obligazioa betetzeko epea eskaintzeko bide ematen dioten arrazoizko kausarik ikusten ez badu behintzat* (1.124.III. art.). Lerroalde hori oinarritzat hartuta, jurisprudentziak ziurtatu ahal izan du xedapena kontratuzko loturaren aldeko printzipioak argitzen

duela; ondorioz, *betetzeko eskubidea eta suntsiarazteko eskubidea ez dira baliokideak*, ez baitaude pare-parean (1959-V-16ko AGE).

3.1. *Egikaritza judiziala edo judizioz kanpoko*

Aurrekariak eta 1.124. artikulua idazkerak suntsiarazteko ahalmena prozesu bidez egikaritu behar dela aditzera ematen badute ere, Auzitegiak bidezkoa bada suntsiaraztea *ezartzeko*, jurisprudentzia-doktrinak behin eta berriz adierazi duenez, *bide judiziala erabiliz egikaritzeko aukera egoteaz gain, beste alderdiari forma berezirik segitu gabe zuzendutako deklarazio bidez egikaritzeko aukera ere badago* (1995-X-24koa AGE eta 1996-VI-7koa).

Inork ez du zalantzan jartzen betetzen ez duen zordunak esplizituki edo esan gabe suntsiaraztea onartzeak (eta hala dagokionean betetzeak, hartzekodunak hori aukeratu badu) eraginik baduela; halaber, denek onartzen dute zordunak judizio bidez kontra egin diezaiokeela judizioz kanpo bideratzen zaion suntsiarazteari. Orduan, arazoa prozedura nork hasi dezakeen eta parte-hartze judizial hori noraino irits daitekeen erabakitzean datza. Erlazioa bukarazteko nahitaez suntsiaraztea judizio bidez egikaritu behar dela defendatzen duenik ere badago; ikuspegi horretatik, betetzen ez duenak suntsiaraztea isilbidez onartzen ez badu, kaltetuak demandatu beste erremediorik ez du izango, eta epaileak dagozkion oinarritzko bi ahalmenak erabili beharko ditu: ez betetzearen garrantzia balioetsi eta, ez betetzea justifikatzeko funtsezko kausarik balego, betetzeko epe berria eman (MONTÉS PENADÉS; *vid.* AGE 1991-I-4 eta 1994-X-20koak).

Hala ere, autore gehienek uste dute suntsiaraztea judizioz kanpo gertatzen dela, nahiz eta zordunak onartu ez. Jurisprudentzia etengabe jarrera horren alde agertu da: *Suntsiaraztearen aurka egiten bada, auzitegiak bidezkoa den aztertu, zuzen ala bidegabeki egin den zehaztu eta erabaki behar baitu* (AGE 1995-X-24koa), edo *kontratua suntsiaraztea kontratatzailearen egintza dela esan eta, suntsiaraztea jasotzen duen erabakiak jada gertatutako suntsiaraztea soilik aldarrikatzen duela egiaztatu baitu* (AGE 1990-III-12koa). Azkenik, erabaki behar da nork has dezakeen prozedura, aurka egin duenak ala suntsiarazleak, prozedura martxan dagoenean epaileak erabaki baitezake ez betetzerik ez dela egon edo kontratua suntsitzea ez dela irtenbiderik egokiena (*vid.* AGE 1989-II-28koa). Judizialki, demanda bidez egikaritzeko legitimazio aktiboa bere burua kaltetutzat duenak izango du suntsiarazteko ahalmena; edo, *errekombentzio* bidez (esplizituki edo isilbidez), ez betetzeagatik demandatu duten horrek, bereziki elkarrekiko ez betetze kasuetan. Baina, betetzea galdatzen zaion demandatuak demanda ez onestea bakarrik eskatzen badu (bete gabeko kontratuaren salbuespenaren aurka joan gabe eta errekonbentzioa formulatu gabe), epaileak ezingo du suntsiaraztea ezarri (deuseztasuna eta aipatutako *exceptio* hori ez bezala, suntsiaraztea ezin baita salbuespen soil bidez eskatu: AGE 1994-XI-19koa).

Kodeak epe berezirik ezarri ez duenez, suntsiaraztea galdatzeko akzioa, preskripzioko epe orokorrera lotuko da: hamabost urte (Kzeko 1.964. art.). Epe horren interesa, bereziki, obligazioa akatsekin betetzen den kasurako legelariak iraupen laburragoko erremedioa xedatzen duen hipotesian (*vid.* Kzeko 1.490. art.) nabarmenduko da.

3.2. *Kaltetuaren ius variandi delakoaren irismena*

Suntsiarazteko ahalmena judizialki eta judizioz kanpo egikaritzeko aukera badagoela argi geratu da, baita kaltetutako hartzekodunak suntsiaraztearen eta betearaztearen artean aukeratzeko beta baduela ere. Azpimarratu beharra dago suntsiaraztea aukeratu eta kontrako alderdiari zuzendutako deklarazioa eman ondoren hartzekodunak ezingo diola zordunari betetzea galdatu, ez prozeduran bertan, ezta prozeduratik kanpo ere. Ez betetzailatzat jotzen denak, hala ere, suntsiaraztearen presupostuak ukatzeko, demanda ezartzea ere posible izango du, eta auzitegiak, azkenean, betetzeko epe berria eman diezaioke. Gauza bera gertatzen da suntsiarazteko ahalmena judizialki egikaritzen denean: demandatzaileak suntsiaraztea eskatu badu, ezingo du gero betearaztea aukeratu (aukera -OGAYARrek dioenez- eskuratutako eskubidea da demandatuarentzat eta, beraz, akzioa ezin da aldatu proposatu ondoren; *vid.* AGE 1983-XI-18koa: suntsiaraztea eskatu eta gero, ezin da aldatu eta betetzea eskatu -*una via electa non datur recursus ad alteram*-, horrela, alderdi biek, egitatez, kontratua iraungitzea onartzen baitute, bata ez betez eta besteak suntsiaraztea eskatuz). Beste kontu bat da auzitegiak eskatutako suntsiaraztea ukatzea demandatuari epe berria emateko bidezko kausa dagoenean. Labur-labur esanda: kaltetuak suntsiaraztea deklaratu edo eskatu ostean, ezingo du gero betetzea aukeratu, ez betetzailatzat jotzen denak suntsiaraztearen aurka egiten duenean edo suntsiarazteko eskaera jasotzen duen demanda onesten ez denean.

Aldiz, betetzea galdatu bada, judizialki edo judizioz kanpo, suntsiarazteko ahalmena egikaritzeko aukera egongo da gero ere, galdatze hura onetsi ez bada (baina ez alderdietako inork eskatu ez badu: AGE 1997-XII-31koa). Noski, judizioz kanpo behin eta berriz betetzea eskatu bada, ez betetzeak irauten duen artean, kaltetuak suntsiaraztea deklaratu edo eska dezake. Kzeko 1.124.II. artikulua azpimarratzen duenez, betetzea eskatzen duenak *suntsiaraztea eska dezake, betetzea ezinezkoa gertatzen bada*. Ezintasuna izan daiteke fisikoa, objektiboa nahiz egitatezkoa, baita juridiko-ekonomikoa ere, *helburua zapuztu bada zordunak obligazioa akatsekin, anormaltasunez edo berandu betetzeagatik edo betetzeari aurka gogor egiteagatik* (AGE 1983-XI-18koa). Ezintasuna ez da kontzeptu absolutua, erlatiboa baizik, *garaiko eta tokiko inguruabarrei egokitua* (AGE 1993-V-18koa).

Gainerakoan, jurisprudentziak berak azpimarratu du ezen, arau orokor gisa obligazioak edo kontratuak betetzea eta horiek suntsiaraztea *aldi berean eskatzea elkartezinak* badira ere, *ezerk ez duela oztopatzen demanda berean akzio biak egikaritzea, baldin eta alternatiboki edo subsidiarioki egikaritzen badira* (AGEE 1991-XI-29, 1997-VI-9 eta XII-31koak).

3.3. Kalte-galeren ordaina

Aukera edozein izanda ere, hots, betetzea nahiz suntsiaraztea, ez betetzearen ondorioz kalteak jasan dituenak, *kasu bietan, kalteen eta interesen ordaina* eska dezake (1.124.II. art.). Arauaren esanahiari buruz, autoreak bat datoz baieztapen hauetan: esapide hori (frantsesetik egindako itzulpen kaxkarraren ondorioz) eta *kalte-galeren ordaina* (*vid. KZeko 1.101. art.*) parekoak dira, eta arauak *kasu guztietan* ez du kalte-ordainik ezartzen; alegia, arauak, kalte-ordaina eskatzeko presupostuak agertzen direnean, eta egindako aukera edozein izanda ere, hura eska daitekeela gogorarazten du (LACRUZ eta DELGADO). Hala, galdatu eta lortzen dena obligazioa *betetzea* bada, kalte-ordaina bidezkoa den zehaztuko da, baita arau orokorren arabera haren zenbatekoa ere (*vid. XII. kapitulua*).

Aldiz, kontrako alderdiari leporagarria zaion ez betetzearen ondorioz kalteak jasan dituenak suntsiaraztea eta dagokion kalte-ordaina galdatzen dituelako hipotesiaren gainean bada desadostasunik doktrinan. Erakundearen halako logika batetik (suntsiarazleak betetzea galdatzeari uko egiten diolako eta suntsiarazteak atzeraeraginez lotura, hau da, kontratugileak mugitzen ziren testuinguru bera, desagerrarazten duelako), aitortu behar litzateke suntsiarazleak eska dezakeen gauza bakarra *kontratuko interes negatiboa* dela: kontraturik egin ez balitz izango lukeen ondare-egoeran jartzea (ÁLVAREZ VIGARAY, LACRUZ, DELGADO, JORDANO FRAGA). Baina, ez betetzea zordunari leporatzen zaionean, suntsiaraztea aukeratzeak ezin du ordenamenduak ase gabeko kontratugileari eskainitako itxaropena kaltetu eta, beraz, zentzuzkoagoa dirudi hari *kontratuko interes positiboa* delakoa galdatzeko aukera ematea: egindako kontratua, kontrako alderdiak bere erruz zapuztu duena, zehatz-mehatz bete izan balitz lortuko lukeen egoera ekonomikoan jartzea (PANTALEÓN, DíEZ-PICAZO). Doktrinan, bigarren aurkera hori ari da hedatzen, argi eta garbi bidezkoena dela uste delako (*vid. AGEE 1987-IV-21lekoa, 1988-X-31koa eta 1989-II-17koa*, zeinetan suntsiarazleak lortu ezin izan dituen irabaziak edo irabazi-itxaropenak kalte-ordainean sartu baitira; AGE 1993-V-13koa, zeinak baitio ezen, *obiter dicta*, 1.124. artikuluko kalte-ordainean sartu behar direla *damnum emergens* eta *lucrum cesans*, hau da, 1.594. artikulua aipatzen duen *baliagarritasuna*) edo *baliokide bidez* betetzea eta ez betetze leporagarriak sortutako kalte-galeren ordaina ere galdatzea (*kontratuko interes positiboa*), ekonomikoki, gauza bera delako (*vid. LACRUZ eta DELGADO*).

4. Suntsiarazte-unea eta haren efektuak

4.1. *Suntsiaraztea gertatutzat jotzen den unea*

Obligazioa zein unetan suntsitu den jakiteko, suntsiaraztea baliarazteko erabili den arrazoia eta prozedura bera ikusi behar dira. Elkarrekiko obligazioetako bat *hartu ostean ezinezko bihurtzen* bada, lotura suntsiarazteko eta desegiteko deklarazio judiziala beharrezkoa da; beraz, epaiak ezartzen duen unean suntsituko da lotura, atzeraeraginez gertaera zapuztailea gertatu deneko unetik aurrera kontatuta (*vid.* AGE 1994-IV-20koa). Suntsiarazteko ahalmena judizioz kanpo egikaritzen bada, hau da, bete ez duen alderdiarentzat idatzitako deklarazio bidez, obligazioa suntsitutzat jo daiteke jakinarazpen hori jasotzen den unetik (adierazpenak ezarritako epe berrian suntsiarazteko borondatea ez betetzeari lotzen ez bazaio, zeren, orduan, suntsiarazteak, deklarazio berria eman gabe, indarra izango baitu epe hura amaitzen denetik; *mutatis mutandis*, sistemak, salerosketa suntsiarazteko balio du, *ex* KZeko 1.504. art: suntsiarazteko demanda edo notario-jakinarazpena).

Ondoren sor daitekeen eztabaida judizialak suntsiaraztearen *unea* ezin du aldatu, *ondo ez dela egin* ikusi eta eraginik gabe utz badezake ere (bestelako iritzia du MONTÉS PENADÉSek). Baina, suntsiarazteko ahalmena zuzenean demanda (edo errekonbentzio) bidez egikaritzen bada, eta aurreko logika berak agintzen duenez suntsiaraztea aukera hori aditzera ematen den unean berean egiten bada ere (LACRUZ eta DELGADO), kontuan hartu behar da betearaztea eta suntsiaraztea alternatiboki edo subsidiarioki eskatzeko aukera duela auzilariak, eta aukerok neurtzeko botereak dituela epaileak. Hala, zentzuzkoagoa dirudi suntsiaraztea hura ezartzen duen epaia irmo bihurtzean gertatuko dela jotzea, edo, zordunari obligazioa betetzeko epea eman zaionean, epe hori amaitzean (iritzi horretakoak dira ÁLVAREZ VIGARAY eta MONTÉS PENADÉS).

4.2. *Suntsiarazteak atzera eragiteko duen joera*

Kode Zibileko sistemak suntsiarazteko ahalmena arautzen du, baldintzak betetzeari lotutako atzeraeraginaren diziiplina erregulatu ostean eta hirugarrenek eskuratutako eskubideak mantentzen direla adierazi ondoren (1.124.IV. art.). Bistakoa dirudi, orduan, 1.124. artikuluko suntsiarazteak suntsiaraztea gertatzen denetik *elkarrekiko obligazioak iraungitzeaz gain* (*ex nunc* efikazia) atzeraeraginkortasuna duela (*ex tunc*): kontratuaren objektu diren gauzak elkarri itzultzea dakar. Suntsiaraztearen atzeraeraginkortasunak esan nahi du, beraz, bestearengandik jasotako prestazioak, partzialak edo desegokiak direnean ere, ezin direla kontratugile baten onerako utzi, bestela, aberaste bidegabea babestuko bailitzateke (AGE 1992-II-11koa).

Hala ere, autoreen iritziak eta jurisprudentziaren doktrinak, berehalako eraginak dituzten truke-obligazioetara bakarrik mugatu du

atzeraeraginkortasuna osoa (DÍEZ-PICAZO), eta alboan uzten ditu segidako traktua duten obligazioak, horietan suntsiaraztea eman arteko (aldikako) prestazioa bakoitza bere kausa izan eta lortu nahi zuen helburua bete baitu (AGE 1994-IV-20koa), zein egiteko eta ez egiteko obligazioak, horietan egokiagoa baita auzitegiek kasuz kasu suntsiaraztearen atzera eragina zehaztea (LACRUZ eta DELGADO, KZeko 1.123. artikulura igorritz).

Prestazioak itzultzea, egin behar denean eta ahal bada behintzat, *in natura* egin behar da. Edonola ere, jasotakoa itzultzea ezinezkoa izateak ez du esan nahi suntsiaraztea ezin eska daitekeenik; suntsiaraztea deklaritzen bada, itzultzea *baliokidez* egin beharko da. Gehienetan, erosleak kalte-galeren ordainak lotu ez duen prezioaren zatia berreskuratuko du eta saltzaileak objektua, saldu zuen egoeran edo erosleak edukitzean izan duen artean erantsi dionarekin, bete ez duena saltzailea bada, gozamendunaren egoera bera izango baitu (AGEE 1988-II-24 eta 1995-X-13koak; hala ere, bigarrenengoan, obren garrantzia, kalitatea eta zenbatekoa kontuan izanda, kausarik gabe aberastea egon dela onetsi eta, baliokide gisa, instantziako epaitegian deklaraturako hobekuntzen eta erosleak ordaindu beharreko kalteen arteko konpentsazioa egiten da).

Bukatzeko, 1.124. artikulua berak ere suntsiaraztea eman aurretik hirugarrenek kostuzko tituluz eta fede onez eskuratutako eskubideak atzeraeraginkortasunetik kanpo uzteko erabiltzen du bere azken lerroaldea. Ezarritako guztia -arauak esaten duenez- ulertzen da *hirugarren eskuratzailleen eskubideen kalterik gabe*, 1.295 eta 1.298. artikuluen eta Hipoteka Legearen xedapenen arabera (*vid.* HLko 11 eta 37. art.).

BIBLIOGRAFIA

- Mariano ALONSO PÉREZ, *Sobre la esencia del contrato bilateral*, Salamanca, 1967.
- Rafael ÁLVAREZ VIGARAY, *La resolución de los contratos bilaterales por incumplimiento*, Granada, 1972 (2. arg., 1986), eta (1.124. art.) *in Comentario del Código civil*, II, 2. arg., Madril, 1993, 96.-100. or.
- Didier ARLIE, "La résolution du contrat de rente viagère", *Revue Trimestrielle de Droit Civil*, 1997, 855.-892. or.
- Francisco CAPILLA RONCERO, "Riesgo" hitza, *in Enciclopedia Jurídica Básica*, IV. bol., Madril, Civitas, 1995, 6021.-6023. or.
- Mario E. CLEMENTE MEORO, *La resolución de los contratos por incumplimiento (Estudio comparativo, doctrinal y jurisprudencial del Derecho inglés y del Derecho español)*, Valentzia, 1992.
- Pilar DE LA HAZA DÍAZ, *El incumplimiento resolutorio. Análisis de la jurisprudencia del Tribunal Supremo*, Madril, 1996.
- Enrico DELL'AQUILA, *La resolución del contrato bilateral por incumplimiento*, Salamanca, 1981.

- Luis Díez-PICAZO Y PONCE DE LEÓN (zuzendaria eta koordinatzailea), *La compraventa internacional de mercaderías. Comentario de la Convención de Viena*, Madril, 1998.
- Diego ESPÍN CÁNOVAS, "La excepción de incumplimiento contractual", in *ADC*, 1964, 543. or.
- Nieves FENOY PICÓN, *Falta de conformidad e incumplimiento en la compraventa (evolución del ordenamiento español)*, Madril, 1996.
- Francisco Javier FERNÁNDEZ URZAINQUI, "La regla de la simultaneidad en el cumplimiento de las obligaciones bilaterales", in *Derecho de obligaciones. Cuadernos de Derecho Judicial*, Madril, 1996, 167.-250. or.; baita *RCDI* ere, 639. zk., 403-462. or.; "El incumplimiento resolutorio de los contratos bilaterales", *Aranzadi civil*, 2. zk., 1997, 9.-46. or.
- José Manuel FÍNEZ RATÓN, *Los efectos de la declaración de quiebra en los contratos bilaterales*, Madril, 1992.
- Aurora GONZÁLEZ GONZÁLEZ, *La resolución como efecto del incumplimiento en las obligaciones bilaterales*, Bartzelona, 1987.
- Pedro GONZÁLEZ POVEDA, "La jurisprudencia del Tribunal Supremo sobre el artículo 1.504 del Código Civil", *AAMN*, XXXVI. lib., 1996, 175.-215. or.
- Francisco JORDANO FRAGA, *La resolución por incumplimiento en la compraventa inmobiliaria. Estudio jurisprudencial del artículo 1.504 del Código Civil*, Madril, 1992.
- Antonio MOLINA GARCÍA, *La resolución de la compraventa de inmuebles*, 3. arg., Granada, 1995.
- Vicente Luis MONTÉS PENADÉS, "Art. 1.124", in *Comentarios al Código Civil y Compilaciones forales*, M. Albaladejok zuzenduak, XV. liburukia, I. lib., Madril, 1989, 1171.-1255. or.
- Antonia NIETO ALONSO, *Donación onerosa y vitalicio. Perspectiva del incumplimiento de las cargas*, Madril, 1998.
- Tomás OGAYAR Y AYLLÓN, *Efectos que produce la obligación bilateral. Doctrina jurisprudencial sobre los arts. 1.124 y 1.504 del Código Civil*, Iruña, 1983.
- Fernando PANTALEÓN PRIETO, "Resolución por incumplimiento e indemnización", *ADC*, 1989, 1143.-1168. or.
- Antonio PAU PADRÓN, *La efectividad de la facultad resolutoria explícita*, Madril, Jurisprudencia práctica, 1995.
- Francisco Javier ROVIRA JAÉN, *El pacto resolutorio de la venta de bienes inmuebles. Su razón histórica*, Madril, 1996.
- Carlos VATTIER FUENZALIDA, "Contribución al estudio de las obligaciones accesorias", *RDP*, 1980, 28.-49. or.
- Rafael VERDERA SERVER, *Inadempimento e risoluzione del contratto*, Padova, 1994; "Enajenación de cosa común y resolución del contrato: a propósito de la Sentencia del tribunal Supremo de 27 de mayo de 1997", *AC*, 1998-3, XXXI, 749.-786. or.